

Crna Gora
AGENCIJA ZA ELEKTRONSKE MEDIJE

Broj: UP I 04-043/24-186/3
Podgorica, 17.06.2024. godine

Na osnovu čl. 140 i 141 Zakona o elektronskim medijima („Sl. list Crne Gore“, br. 46/10, 40/11, 53/11, 06/13, 55/16, 92/17 i 82/20) i člana 18 Zakona o upravnom postupku („Sl. list Crne Gore“, br. 56/14, 20/15, 40/16 i 37/17), postupajući po službenoj dužnosti, direktorica Agencije za elektronske medije donosi

R J E Š E N J E

1. Javnom emiteru „Radio Televizija Crne Gore“ iz Podgorice, emiteru specijalizovanog televizijskog programa „Parlamentarni program“, izriče se upozorenje kao upravno-nadzorna mjera, zbog emitovanja, dana 11. maja 2024. godine, u periodu od 18:32:44 do 18:35:05 sati (2 minuta 21 sekundu) i od 20:02:37 do 20:04:58 sati (2 minuta 21 sekundu), medijskog predstavljanja podnosioca izborne liste i kandidata sa izborne liste za izbore odbornika u Skupštini opštine Budva, koji su održani 26. maja 2024. godine, u kom su maloljetnici korišćeni u političke svrhe.
2. Upozorenje iz tačke 1 ovog Rješenja se izriče zbog kršenja:
 - a) obaveze zaštite integriteta maloljetnih lica (član 55 stav 1 Zakona o elektronskim medijima),
 - b) zabrane korišćenja maloljetnika u političke svrhe (član 21 stav 9 Pravilnika o programskim standardima u elektronskim medijima („Sl. list Crne Gore“, br. 35/11, 7/16 i 8/19).
3. Javni emiter „Radio Televizija Crne Gore“ iz Podgorice, je dužan da, u skladu sa članom 140 stav 3 Zakona o elektronskim medijima, u okviru specijalizovanog televizijskog programa „Parlamentarni program“, u periodu 18:00 do 20:00 sati objavi informaciju o izrečenoj mjeri iz tačke 1 ovog rješenja koja glasi:

„Agencija za elektronske medije je izrekla emiteru specijalizovanog televizijskog programa 'Parlamentarni program' upozorenje zbog toga što je prekršio standarde vezane za zaštitu maloljetnika i omogućio korišćenje maloljetnika u političke svrhe prilikom emitovanja medijskog predstavljanja za izbore odbornika u Skupštini opštine Budva, koji su održani 26. maja 2024. godine.“
4. Javni emiter „Radio Televizija Crne Gore“ iz Podgorice je dužan da, u pisanoj formi i u roku od 24 sata od emitovanja, obavijesti Agenciju za elektronske medije o načinu (sadržaj, datum i vrijeme) objavljivanja informacije o izrečenoj mjeri iz tačke 1 ovog Rješenja.
5. Protiv ovog Rješenja može se podnijeti žalba Savjetu Agencije za elektronske medije u roku od 15 dana od dana dostavljanja rješenja.
6. Ovo Rješenje će se objaviti na veb sajtu Agencije za elektronske medije www.aemcg.org.
7. Ovo Rješenje stupa na snagu danom donošenja.

O b r a z l o ž e n j e

Na osnovu uvida u emitovane programske sadržaje specijalizovanog televizijskog programa „Parlamentarni program“, javnog emitera „Radio Televizija Crne Gore“ iz Podgorice (u daljem tekstu: „emiter“), uočeno je da je

dana 11. maja 2024. godine, u periodu od 18:32:44 do 18:35:05 sati (2 minuta 21 sekundu) i od 20:02:37 do 20:04:58 sati (2 minuta 21 sekundu) emitovao medijsko predstavljanje za izbore odbornika u Skupštini opštine Budva, koji su održani 26. maja 2024. godine, u kom su maloljetnici korišćeni u političke svrhe (Nalaz Sektora za nadzor nam radom pružalaca AVM usluga br. UP I 04-043/24-186 od 15.05.2024. godine).

Imajući u vidu navedeno, Agencija za elektronske medije (u daljem tekstu: „Agencija“) je pokrenula postupak za utvrđivanje da li je došlo do kršenja član 55 stav 1 Zakona o elektronskim medijima (u daljem tekstu: „Zakon“), član 21 stav 9 Pravilnika o programskim standardima u elektronskim medijima (u daljem tekstu: „Pravilnik“) i tačke 7.1. Odobrenja za emitovanje br. O-TV-J-09.

Saglasno nadležnostima ustanovljenim članom 138 Zakona i članom 112 Zakona o upravnom postupku, a u cilju utvrđivanja da li je emitovanjem spornog programskog sadržaja došlo do kršenja Pravilnika, Agencija je od emitera zatražila pisano izjašnjenje (akt br. UP I 02-043/24-186/1 od 23.05.2024. godine).

Dana 10.06.2024.godine emiter je dostavio Izjašnjenje (akt zaveden kod Agencije pod br. UP I 04-043/24-186/2 od 10.06.2024. godine) u kojem navodi:

- „pouzdani kriterijumi za utvrđivanje zloupotrebe može biti i prikazivanje bilo koje vrste verbalnog ili neverbalnog izjašnjavanja maloljetnika, korišćenje, na bilo koji način, od maloljetnika, simbola ili propagandnih sredstava političkih partija ili drugih predmeta koje su za njih vezane.“ Po njegovom mišljenju, „iz nalaza prvostepenog organa ne i proizilazi ništa od gore navedenog već se na tendenciozan i sugestivan način želi stvoriti slika o povredi integriteta maloljetnika“.
- „...iz snimka na kojem je maloljetno lice okrenuto leđima i koje je okrenuto bočno bez verbalnog izjašnjavanja i korišćenja simbola ili propagandnih sredstava političke partije ne može se sa sigurnošću reći da je povrijeđen integritet ovih maloljetnika. Jer da bi taj njihov integritet bio povrijeđen maloljetna lica bi morala biti snimljena na način da se vidi cijelo njihovo lice kojim se može utvrditi njihov identitet, a koje je vezano za ime i prezime i porijeklo... “
- „iz snimka na kojem je maloljetno lice okrenuto leđima i koje je okrenuto bočno bez verbalnog izjašnjavanja i korišćenja simbola ili propagandnih sredstava političke partije ne može se sa sigurnošću reći da je povrijeđen integritet ovih maloljetnika. Jer da bi njihov integritet bio povrijeđen maloljetna lica bi morala biti snimljena na način da se vidi cijelo njihovo lice kojim se može utvrditi njihov identitet, a koje je vezano za ime i porijeklo, kako je naprijed navedeno.“
- Da odredba člana 21 stav 9 Pravilnika predstavlja „široku odrednicu koju ne prati jasan i recizan pojmovni okvir, niti razrađeni modaliteti primjene, što izaziva konfuziju u pogledu razumijevanja u pogledu sadržaja norme i njene primjene.“ S tim u vezi, postavlja pitanja kako bi se tretirali „reklamni sadržaji u kojima se pojavljuju djeca gdje se reklamiraju proizvodi koji se medicinski tretiraju kao nezdravi (prerađeni životinjski proizvodi - paštete, čajne kobasice, salame i sl., a koji sadrže konzervanse i aditive)... , kao i sadržaji gdje se reklamiraju medicinska sredstva i lijekovi u kojima se pojavljuju djeca“ (navodi primjer preparata protiv stresa) ili „bankovne reklame“.
- U zaključku, „kod činjenice da lica djece nijesu prikazana na način da se može sa sigurnošću utvrditi njihov identitet u ovoj reklami koja je predmet preispitivanja prvostepenog organa, nejasno je kako i na koji način su kod naprijed navedenog povrijeđena njihova prava.“

Prilikom razmatranja da li je emitovanjem predmetnih sadržaja došlo do kršenja propisanih standarda, Agencija je posebno imala u vidu sljedeće:

- članom 55 stav 1 Zakona propisano je da je emiter dužan da poštuje privatnost i dostojanstvo građana i štiti integritet maloljetnih lica.
- članom 21 stav 9 Pravilnika zabranjeno je korišćenje maloljetnika u političke svrhe.
- medijsko predstavljanje se ostvaruje kroz programske sadržaje namijenjene informisanju o predizbornim aktivnostima podnosilaca izbornih lista i kandidata sa izbornih lista, njihovom predstavljanju ili političkom oglašavanju (član 2 stav 3 Pravilnika o pravima i obavezama emitera

tokom kampanje za izbore za odbornike u Skupštini opštine Budva, koji će biti održani 26. maja 2024. godine („Sl. list Crne Gore“, br. 31/24)).

Na osnovu uvida u snimke emitovanih programskih sadržaja, Agencija konstatuje sljedeće:

1. Emiter je 11. maja 2024. godine, u periodu od 18:32:44 do 18:35:05 sati (2 minuta 21 sekund) emitovao medijsko predstavljanje koalicije „Za budućnost Budve – Budva otvoreni grad“ (NSD, DNP, SNP, PZP, UCG, DEMOS, Prava CG, Radnička partija, Slobodna CG), za izbore odbornika u Skupštini opštine Budva, koji su održani 26. maja 2024. godine, koje je opisano u nastavku:

Novinarski tekst (OFF): „Nosilac liste 'Za budućnost Budve – Budva otvoreni grad' Mladen Mikijelj i kandidatkinja za odbornicu Bojana Pićan upriličili su druženje u dvorištu njene porodice. Simbolizuje početak jedinstva o kom odlučuju građani, samo na taj način možemo ostvariti napredak i stabilnost, kaže se u saopštenju. U narednom periodu nastavićemo da se okupljamo u što većem broju i osluškujemo njihove potrebe, dodaje se, kao i da Budva kao otvoren grad zaslužuje da njome upravljaju ljudi otvoreni za savjet, kritiku i sa ciljem isključivo prosperitet i izgradnja zajedničke budućnosti.“

Tokom navedenog novinarskog teksta emitovani su kadrovi zabilježeni prilikom predaje pomenute izborne liste.

Mladen Mikijelj, nosilac liste: „Kada smo zajedno, kada smo složni, kada smo jedinstveni, to je definitivno pobjeda svih nas. Tri ključne riječi, a to je svakako jedinstvo, stabilnost i napredak. Mi smo večeras pokazali jedno jedinstvo, jedno zajedništvo i svakako da je to osnov za jednu stabilnost koju očekujemo nakon 26. maja, a onda nas čeka rad. Definitivno bez jednog kvalitetnog rada nema napretka. Već 27. maja krećemo u realizaciju i gradske bolnice i šetališta i kulturnog centra, parkova za djecu... Ja želim da građani Budve budu zadovoljni i srećni. Na tom programu ću raditi zajedno sa timom ljudi koje smatram jako kvalitetnim, predanim i siguran sam da zajedno sa vama možemo uraditi mnogo toga.“

Kao pokrivalice za navedenu izjavu korišćeni su kadrovi zabilježeni tokom pomenutog druženja. Prikazani su ljudi koji sjede na otvorenom prostoru, za stolovima raspoređenim u blizini bazena.

Potom su emitovani kadrovi snimljeni tokom prikupljanja potpisa navedenog političkog subjekta za učešće na održanim izborima. U terminu od 18:33:44 do 18:33:48 sati (4 sekunde) prikazan je široki kadar na otvorenom prostoru koji obuhvata dva panoa za prikupljanje potpisa, sa obilježjima „Budva – Otvoren grad“. U kadru se nalazi nekoliko ljudi, među kojima jedno maloljetno lice okrenuto leđima, snimljeno u trenutku dok preuzima balon sa jednog od panoa. Odmah potom, srednjim kadrom prikazane su dvije djevojčice, isprva obje bočno, potom je jedna okrenuta leđima, takođe snimljene u trenutku dok preuzimaju balone od osobe u blizini panoa. U nastavku je prikazano još nekoliko kadrova snimljenih tokom gorepomenutog organizovanog druženja.

Bojana Pićan, kandidatkinja za odbornicu: „Ono što je posebno važno jeste taj period nakon izbora, jer svi mi koji smo na listi imaćemo jednu veliku odgovornost, ali i čast, da služimo građanima Budve. Želimo da Budva bude dom dobrih ljudi gdje se cijeni rad, trud, požrtvovanje. Želimo Budvu u kojoj ćemo biti svi jedna velika porodica, porodica u kojoj čuvamo jedni druge, da budemo tu jedni za druge, nikako jedni protiv drugih. Nama je potrebna bolnica, potrebno nam je šetalište, digitalizacija javne uprave, kako ne bismo traćili vrijeme na šalteru. Najponosnija sam na program stipendiranja, koji će omogućiti talentovanim mladim ljudima da stiču nova znanja i iskustvo u zemljama inostranstva, uz samo jedan uslov, a to je da se vrate svojim kućama i da to znanje podijele sa svima nama koji smo ovdje.“

Kao pokrivalice za navedenu izjavu korišćeni su kadrovi zabilježeni tokom gorepomenutog organizovanog druženja.

2. Opisano medijsko predstavljanje emitovano je istog dana i u terminu od 20:02:37 do 20:04:58 (2 minuta 21 sekund).
3. Na početku i na kraju bloka medijskog predstavljanja, prikazan je džingl sa grafičkom oznakom: „2024 - LOKALNI IZBORI“.

4. Prilikom sagledavanja opravdanosti uključivanja maloljetnika u sadržaje koji čine medijsko predstavljanje u predizbornim kampanjama, treba voditi računa da maloljetnici nijesu javne ličnosti. Zbog toga, korišćenje njihovih ličnih podataka (sve informacije koje se odnose na fizičko lice čiji je identitet utvrđen ili se može utvrditi, neposredno ili posredno, a naročito pozivanjem na ličnu identifikacionu oznaku ili jednu ili više karakteristika koje su specifične za fizički, fiziološki, mentalni, ekonomski, kulturni ili društveni identitet tog lica) predstavlja rizik za ugrožavanje njihove privatnosti.
5. Svaka slika, video ili audio snimak maloljetnika pripada njihovoj privatnosti, tako da oni imaju pravo da odluče sa kim žele da ga podijele. Objavljivanje video snimaka ili fotografija maloljetnika može ih dovesti u ranjivo stanje odmah ili kasnije u budućnosti (zbog mogućeg ismijavanja ili stigmatizacije), a njihov „politički trag“ može uticati na njihove buduće mogućnosti i životne izbore.
6. Imajući u vidu da su u emitovanom medijskom predstavljanju koalicije korišćeni snimci sa kadrovima maloljetnih lica, može se zaključiti da je prekršena obaveza zaštite privatnosti i integriteta maloljetnih lica, odnosno da je prekršena zabrana korišćenja maloljetnika u političke svrhe. Uloga djece na snimku svedena na dekor koji bi trebalo da učini političkog subjekta dopadljivijim, a njegova poruka vjerodostojna. Korišćenje maloljetnika u političke svrhe se, u ovom slučaju, ogleda u tome što su maloljetnici prisutni samo kao dio formalnosti, kao objekat bez ikakvih relevantnih veza sa temom, ne u sopstveno ime, te bivaju instrumentalizovani.
7. Nijesu osnovani navodi emitera da je odsustvo „*verbalnog izjašnjavanja i korišćenja simbola ili propagandnih sredstava političke partije*“ osnov za zaključak da nije došlo do kršenja propisanih standarda zaštite maloljetnika. Upravo se odabir kadrova u kojima se pojavljuju maloljetnici (uzimaju balone sa pulta koalicije - podnosioca izborne liste, koje je vidljivo brendiran njenim nazivom) ukazuje na namjeru da se korišćenjem maloljetnika ovaj subjekt predstavi privlačnijim. Zbog toga nijesu osnovani navodi iz izjašnjenja da se radi o sugestivnom ili tendencioznom stvaranju slike o povredi integriteta maloljetnika. Jer se nedvosmisleno može utvrditi korišćenje maloljetnika u sadržaju od značaja za medijsko predstavljanje koalicije u toku predizborne kampanje, što se smatra korišćenjem u političke svrhe. Upravo predmetni sadržaj ne ostavlja prostor za, kako emiter navodi, „*konfuziju u pogledu razumijevanja u pogledu sadržaja norme i njene primjene*“.
8. Oglašavanja hrane ili pića čije pretjerano unošenje nije preporučljivo u ukupnoj ishrani, kao i medicinskih sredstava ili finansijskih (bankarskih) usluga je regulisano opštim i posebnim pravilima, koja se odnose i na pojavljivanje ili korišćenje maloljetnika, posebno zabrane prevarnog ili obmanjujućeg oglašavanja te zloupotrebe lakovjernosti gledalaca (posebno djece).

U predmetnom slučaju, koji se odnosi na korišćenje maloljetnika u sadržaju od značaja za medijsko predstavljanje u predizbornoj kampanji, emiter je zanemario posebno propisanu obavezu zabrane korišćenja maloljetnika u političke svrhe, kao mjere usmjerena na zaštitu njihovog integriteta i privatnosti. Zbog toga nijesu od značaja navodi emitera, koji moguće korišćenje djece u oglasnim sadržajima za pomenute robe ili usluge izjednačavaju ili upoređuju sa predmetnim slučajem.

Na osnovu navedenog, a uvažavajući činjenicu da je saglasno tački 7.1 izdatog Odobrenja za emitovanje O-TV-J-09, emiter odgovoran za sve objavljene sadržaje, može se utvrditi da je emitovanjem programskog sadržaja emiter prekršio član 55 stav 1 Zakona i član 21 stav 9 Pravilnika.

Nakon sprovedenog postupka i uz uvažavanje svih relevantnih činjenica, direktorica Agencije je, saglasno čl. 140 i 141 Zakona, donijela odluku kojom se emiteru izriče upravno-nadzorna mjera upozorenja i nalaže da usaglasi emitovanje programskih sadržaja u okviru programa „Parlamentarni program“ sa standardima definisanim u Zakonu, podzakonskim aktima Agencije i izdatom Odobrenju za emitovanje.

Emiteru je naloženo da, u skladu sa čl. 140 stav 3 Zakona, informaciju o izrečenoj mjeri objavi u svom programu, kao i da u pisanoj formi obavijesti Agenciju o načinu (sadržaj, datum i vrijeme) objavljivanja informacije o izrečenoj mjeri.

Ovo Rješenje stupa na snagu danom donošenja.

UPUTSTVO O PRAVNOM SREDSTVU

Protiv ovog Rješenja može se podnijeti žalba Savjetu Agencije za elektronske medije u roku od 15 dana od dana njegovog dostavljanja.

Dostavljeno:

- Javno preduzeće „Radio Televizija Crne Gore“
- Savjet Agencije za elektronske medije
- Sektor za nadzor nad radom pružalaca AVM usluga
- Sektor za pravne i ekonomske poslove
- Služba za zajedničke poslove
- Služba za informaciono - komunikacione tehnologije

Pripremila: Marija Baykal *MB*

Odobrila: Jadranka Vojvodić *JV*